

VALTIONEUVOSTON KANSLIA
STATSRÅDETS KANSLI

KÄYTÄNNÖN TYÖVÄLINEET

Kansalliskielistrategia

PRAKTISKA VERKTYG

Nationalspråksstrategi

Valtioneuvoston periatepäätös
Principbeslut av statsrådet

LIITE: KANSALLISKIELISTRATEGIAN KÄYTÄNNÖN TYÖVÄLINEET

Kansalliskielistrategian työvälineiden tarkoituksena on auttaa viranomaisia ja virkamiehiä soveltamaan kielilainsäädäntöä työssään siten, että suomea ja ruotsia puhuvien perusoikeudet toteutuvat. Työvälineet havainnollistavat kielilakia käytännössä hallinnon eri tehtävissä.

Työvälineet

- 1 Miten osoitat käyttäväsi kansalliskieliä ja edistät niiden käyttöä? Tarkistuslista virkamiehille ja viranomaisille kielilain noudattamiseksi
- 2 Kielilainsäädännön huomioon ottaminen työryhmä- ja hanketyössä
- 3 Viranomaisten viestintä. Miten ottaa huomioon kielilaki viestinnässä?
- 4 Kielilain huomioon ottaminen julkaisuprosesseissa ja verkkojulkaisuissa
- 5 Kielilain huomioon ottaminen hankintamenettelyssä
- 6 Kielitaidon huomioon ottaminen työhönotossa
- 7 Malli ministeriöiden kansalliskieliyhteyshenkilön tehtävänkuvaksi

BILAGA: NATIONALSPRÅKS- STRATEGINS PRAKTISKA VERKTYG

Avsikten med nationalspråksstrategins verktyg är att hjälpa myndigheterna och tjänstemännen att tillämpa språklagstiftningen i sitt arbete så att de grundläggande fri- och rättigheterna för finsk- och svenskspråkiga tillgodoses. Verktygen uppmärksammar språklagen i praktiken inom olika förvaltningsuppgifter.

Verktyg

- 1 Hur visar du utåt att du använder nationalspråken och hur främjar du användningen av dem? Checklista för tjänstemän och myndigheter för att följa språklagen
- 2 Beaktande av språklagstiftningen i arbetsgrupper och projekt
- 3 Myndigheternas kommunikation. Hur ska språklagen beaktas vid kommunikation?
- 4 Beaktande av språklagen i publikationsprocesser och webbpublikationer
- 5 Beaktande av språklagen vid upphandlingsförfarande
- 6 Beaktande av språkkunskaper vid anställning
- 7 Modell för uppgiftsbeskrivning för ministeriernas kontaktperson i nationalspråksfrågor

1 MITEN OSOITAT KÄYTTÄVÄSI KANSALLISKIELIÄ JA EDISTÄT NIIDEN KÄYTTÖÄ?

Tarkistuslista virkamiehille ja viranomaisille kielilain noudattamiseksi

1.1 Lain edellytykset ja työvälineen luonne

Kielilain mukaan

”Viranomaisen tulee toiminnassaan oma-aloitteisesti huolehtia siitä, että yksityishenkilön kielelliset oikeudet toteutuvat käytännössä. Kaksikielisen viranomaisen tulee palvella yleisöä suomeksi ja ruotsiksi. Viranomaisen tulee sekä palvelussaan että muussa toiminnassaan *osoittaa yleisölle* käyttävänsä molempia kieliä.” (kielilain 23 §:n 1 ja 2 momentti)

”Viranomaisten tulee toiminnassaan vaalia maan kielellistä kulttuuriperintöä ja *edistää molempien kansalliskielten käyttämistä*.” (kielilain 35 §:n 3 momentti)

Molempien kansalliskielten, suomen ja ruotsin, näkyvyys on oikeusturvakysymys: yksityishenkilöiden on tiedettävä, että he saavat käyttää kielellisiä oikeuksiaan. Molempien kielten näkyvyydellä on myös symbolista arvoa, sillä se merkitsee, että molemmat kielet hyväksytään osana julkista toimintaa ja yhteiskuntaa. Kansalliskielten käytön edistäminen myötävaikuttaa kahden elinvoimaisen kansalliskielen ylläpitoon ja kehittämiseen.

Tämän työvälineen tarkoituksena on auttaa viranomaisia ja virkamiehiä soveltamaan kielilakia. Työvälineessä kuvataan hyviä tapoja soveltaa kielilain säännöksiä ja hyvän hallinnon periaatteita. Työväline perustuu sekä kielilain säännöksiin että kielilain esitöihin, ylimpien laillisuusvalvojien ratkaisukäytäntöön ja oikeusministeriön kielilain seurantatehtävässään antamiin suosituksiin. Nämä lähteet on nimenomaisesti mainittu, ja muut kohdat ovat luonteeltaan uusia suosituksia lainsäädännön konkretisoimiseksi.

Viranomaisten tiedottamiseen sovelletaan kielilain 32 §:ää (ks. työväline ”Viranomaisten viestintä”).

Kielilakia sovelletaan myös ostopalveluihin (ks. työväline ”Kielilainsäädännön huomioon ottaminen hankintamenettelyssä”).

1 HUR VISAR DU UTÅT ATT DU ANVÄNDER NATIONALSPRÅKEN OCH HUR FRÄMJAR DU ANVÄNDNINGEN AV DEM?

Checklista för tjänstemän och myndigheter för att följa språklagen

1.1 Lagens förutsättningar och verktygets karaktär

Enligt språklagen

skall myndigheterna ”i sin verksamhet självmant se till att individens språkliga rättigheter förverkligas i praktiken. En tvåspråkig myndighet skall betjäna allmänheten på finska och svenska. Myndigheten skall både i sin service och i annan verksamhet *utåt visa* att den använder båda språken.” (språklagens 23 § 1 och 2 mom.)

”Myndigheterna skall i sin verksamhet förvalta landets språkkulturarv och *främja användningen av båda nationalspråken*.” (språklagens 35 § 3 mom.)

Båda nationalspråkens, finska och svenska, synlighet är en rättssäkerhetsfråga: enskilda personer ska veta att de får använda sina språkliga rättigheter. De båda nationalspråkens synlighet har också ett symboliskt värde då det innebär att båda språken accepteras som en del av den offentliga verksamheten och samhället. Främjandet av användningen av nationalspråken medverkar till att två livskraftiga nationalspråk upprätthålls och utvecklas.

Avsikten med detta verktyg är att hjälpa myndigheterna och tjänstemännen att tillämpa språklagen. I verktyget beskrivs god praxis för tillämpandet av språklagens bestämmelser och principerna för god förvaltning. Verktyget baserar sig både på språklagen och språklagens förarbeten, de högsta laglighetsövervakarnas avgörandepraxis och de rekommendationer justitieministeriet gett i sin uppgift att följa upp språklagen. Dessa källor nämns uttryckligen, och andra punkter är till in karaktär nya rekommendationer som konkretiserar lagstiftningen.

På myndigheternas kommunikation tillämpas språklagens 32 § (se verktyget ”Myndigheternas kommunikation”).

Språklagen tillämpas även på köptjänster (se verktyget ”Beaktande av språklagen vid upphandlingsförfarande”).

1.2 Käytännön neuvoja, miten osoitat käyttäväsi kansalliskieliä ja edistät niiden käyttöä

Julkaisut ja muut painotuotteet

- Tee julkaisut ja muut painotuotteet samanaikaisesti suomen- ja ruotsin kielellä tai kaksikieliseksi (esim. suomen- ja ruotsinkielinen teksti vierekkäin tai saman julkaisun eri puolilla).
- Käytä valmiita kaksikielisiä malleja riippumatta siitä, kummalla kielellä kirjoitat (esim. kirje- ja lomakepohjia).
- Kaksikieliset julkaisut ja muut painotuotteet (esim. lomakkeet) ovat kustannustehokkaita, ja niiden avulla osoitat käyttäväsi niin suomea kuin ruotsia ja edistät niiden käyttöä.
- Aseta yksikieliset julkaisut ja muut painotuotteet saataville siten, että ne ovat yhtä helposti saatavilla niin suomen kuin ruotsin kielellä (HE 92/2002 vp, s. 87).
- Kehitä uutta terminologiaa samanaikaisesti suomen ja ruotsin kielellä. Näin luot käyttöedellytyksiä molemmille kielille.
- Käytä Internetissä ja sosiaalisessa mediassa niin suomea kuin ruotsia, varsinkin jos tämä media toimii viranomaisen pääasiallisena tiedottamiskanavana (HE 92/2002 vp, s. 93, ”32 §:n edellyttämä tieto annetaan sekä suomen että ruotsin kielellä riippumatta siitä, missä muodossa ja millä tavalla se annetaan”).
- Lausunnonlehteen liitteisiin, joihin sisältyy säädösehdotuksia, on sisällyttävä ainakin säädösehdotukset ja yhteenveto toisella kuin mietinnön kielellä (kielilain 31 §; oikeusministeriön suositus OM 3/58/2011).
- Lait, asetukset, viranomaisten oikeussäännöt ja yleissitovat virkaehtosopimukset annetaan suomeksi ja ruotsiksi (perustuslain 79 § 4 mom., kielilain 30 §, työehtosopimuksen yleissitovuuden vahvistamisesta annetun lain 1 §:n 2 mom.).
- Käytä kaksikielisen viranomaisen nimeä kaikissa yhteyksissä suomen ja ruotsin kielellä.
- Käytä mieluiten yhtä suurta kirjainkokoja molemmille kielille (HE 92/2002 vp, s. 87).
- Anna kaksikieliselle viranomaiselle sekä suomen- että ruotsinkielinen nimi. Älä yhdistä eri kieliä tai niiden kirjainyhdistelmiä samaan nimeen (EOA, dnro:t 2745/4/10, 3581/4/10, 3706/4/10).
- Käytä viranomaisen nimessä kansalliskieliä. Vain englanninkielinen nimi ei riitä (EOA, dnro 4032/4/08).

1.2 Praktiska råd om hur du visar att du använder nationalspråken och främjar användningen av dem

Publikationer och andra tryckalster

- gör publikationer och andra tryckalster samtidigt på både finska och svenska, eller gör dem tvåspråkiga (t.ex. den finska och den svenska texten jämsides med varandra eller på vardera sidan av publikationen)
- använd färdiga tvåspråkiga mallar oberoende av vilket språk du skriver på (t.ex. brev- och blankettmallar)
- tvåspråkigt publikationer och andra tryckalster (t.ex. blanketter) är kostnadseffektiva och med hjälp av sådana visar du att du använder både finska och svenska och främjar användningen av båda språken
- lägg fram enspråkigt material fram så, att det är lika lätt att få materialet både på finska och svenska (RP 92/2002 rd, s. 89)
- utveckla ny terminologi samtidigt både på finska och på svenska. På så sätt skapar du förutsättningar för att båda språken kan användas.
- använd både finska och svenska i sociala medier och på internet i synnerhet om mediet fungerar som myndighetens huvudsakliga informationskanal (RP 92/2002 rd, s. 98, ”den information som bestämmelsen förutsätter ska ges på både finska och svenska oberoende av i vilken form och på vilket sätt den ges.”)
- betänkanden som innehåller lagförslag och som sänds på remiss ska innehålla åtminstone lagförslagen och ett sammandrag på det andra språket än det som betänkandet skrivits på (språklagens 31 §, justitieministeriets rekommendation JM/3/58/2011)
- lagar, förordningar och myndigheternas rättsnormer samt tjänstekollektivavtal med allmänbindande verkan ges på finska och på svenska (grundlagens 79 § 4 mom., språklagens 30 §, lag om fastställande av kollektivavtals allmänt bindande verkan 1 § 2 mom.)
- använd i alla sammanhang både det finska och det svenska namnet på en tvåspråkig myndighet
- använd helst samma bokstavsstorlek för båda språken (RP 92/2002 rd, s. 89)
- ge en tvåspråkig myndighet namn både på finska och på svenska. Kombinera inte olika språk eller bokstavskombinationer i dem till ett gemensamt namn (JO dnr 2745/4/10, 3581/4/10, 3706/4/10).

Sähköpostikirjeenvaihto

- Käytä ainakin suomea ja ruotsia sähköpostien automaattisissa poissaoloilmoituksissa (EOA, dnro:t 2575/4/06, 63/4/07, 2809/2/08).
- Käytä ainakin suomea ja ruotsia sähköpostin yhteystiedoissasi (EOA, dnro 3010/4/11).

Tietojärjestelmien käyttö ja kehittäminen, mukaan lukien verkkoviestintä

- Huolehdi siitä, että yhtä ja samaa kieltä voi käyttää kaikissa vaiheissa tietojärjestelmää käytettäessä. Tämä on tärkeää varsinkin kun eri ohjelmia yhdistetään ja päivitetään (EOA, dnro:t 212/4/08, 2523/4/08).
- Ajattele verkkoviestinnässä yksikielisen henkilön näkökulmasta: saako hän kaiken tarvitsemansa tiedon omalla kansalliskielellään ja pystyykö hän siirtymään eteenpäin sivustolla vaihtamatta kieltä?
- Muista niin suomen kuin ruotsin kieli tietojärjestelmien hankintavaiheessa (ks. työväline ”Kielilain huomioon ottaminen hankintamenettelyssä”).
- Muista niin suomen kuin ruotsin kieli kaikissa automaattisesti tuotetuissa teksteissä.
- Luo viranomaiselle Internet-osoite, joka koostuu kokonaisista suomen- ja ruotsinkielisistä viranomaisen nimeen perustuvista sanoista. Tämä edistää kielellisten oikeuksien tasavertaista toteutumista kielilain 35 §:n tarkoittamalla tavalla (EOA, dnro 3802/4/07).
- Tee verkkolomakkeet kaksikielisiksi.

Yhteydet yksityishenkilöihin

- Ota molemmat kielet mukaan palveluprosessien suunnitteluun.
- Tee valmiita kaksikielisiä malleja (esim. kirjepohjat ja muut aineistot).
- Selvitä etukäteen, kenelle asiakas ohjataan jollei substanssivirkamiehellä ole riittävää suomen ja ruotsin kielen taitoa vastata kysymyksiin tai auttaa asiakasta hänen asiassaan.
- Huolehdi siitä, että jokainen tietää, mistä hän saa palvelua suomeksi tai ruotsiksi, jos palvelua ei anneta samassa paikassa molemmilla kielillä (esim. erikieliset palvelupisteet, palvelunumerot, selkeät opasteet, muut symbolit) (HE 92/2002 vp, s. 87).
- Käytä kylttejä, lippuja tai muita symboleja, jotka selkeästi osoittavat, mitä kieliä käytät. Auta asiakasta valitsemaan haluamansa kieli.
- Kysy epävarmoissa tilanteissa, kumpaa kansalliskieltä asiakas haluaa käyttää (kielilain 23 §:n 1 mom.: ”viranomaisen tulee toiminnassaan oma-aloitteisesti huolehtia siitä, että yksityishenkilön kielelliset

- använda nationalspråken för namn på myndigheter. Namn enbart på engelska räcker inte (JO dnr 4032/4/08).

E-brevväxling

- använd åtminstone finska och svenska i e-postens automatiska frånvaromeddelande (JO dnr 2575/4/06, 63/4/07, 2809/2/08)
- använd åtminstone finska och svenska för dina kontaktuppgifter i e-posten (JO dnr 3010/4/11)

Utveckling av informationssystemen inklusive nätkommunikation

- se till att ett och samma språk kan användas i alla skeden då man använder informationssystemet. Detta är viktigt i synnerhet då olika program kombineras och uppdateras (JO dnr 212/4/08, 2523/4/08).
- betrakta din nätkommunikation ur en enspråkig persons synvinkel, får han eller hon all den information som behövs på det egna nationalspråket och går det att navigera framåt på sidorna utan att byta språk?
- kom ihåg både finska och svenska språket i det skede då informationssystem anskaffas (se verktyget ”Beaktande av språklagen vid upphandlingsförfarande”)
- kom ihåg både finska och svenska i alla texter som produceras automatiskt
- skapa en internetadress för myndigheten som består av hela ord på finska och svenska och som baserar sig på myndighetens namn. Detta främjar att de språkliga rättigheterna förverkligas enligt lika grunder i enlighet med språklagens 35 § (JO dnr 3802/4/07).
- gör blanketterna på nätet tvåspråkiga

Kontakter med enskilda personer

- ta med båda språken vid planeringen av serviceprocesserna
- gör färdiga tvåspråkiga mallar (t.ex. brevmallar och annat material)
- klargör på förhand till vem kunden ska hänvisas om den ansvarige tjänstemannen inte har tillräckliga kunskaper i finska och svenska för att svara på frågor eller hjälpa kunden med hans eller hennes ärende
- se till att var och en vet var man får service på finska eller svenska, om inte servicen ges på båda språken på samma ställe (t.ex. servicepunkter för olika språk, servicenummer, tydliga skyltar, andra symboler) (RP 92/2002 vp, s. 92).

oikeudet toteutuvat käytännössä”, HE 92/2002 vp, s. 86).

- Luo etukäteen oman alasi asiasanastoa sisältäviä termilistoja ja fraasilistoja, esim. tervehdyksistä. Tämä helpottaa esimerkiksi puhelinpalvelua ja muuta työtä vähemmän käytetyllä kielellä.
- Ohjeista myös ulkoista henkilöstöä käyttämään niin suomea kuin ruotsia (esim. tervehdyksissä).
- Käytä suomea ja ruotsia automaattisissa puhelinvastauksissa (EOA, dnro:t 1891/4/10, 633/4/07).
- Ota yhteyttä yksityishenkilöön hänen kielellään, hänen aikaisemmin käyttämällään tai sekä suomeksi ja ruotsiksi. Tämä koskee kaksikielisiä viranomaisia (kielilain 19 §:n 3 mom., 23 §:n 3 mom.).

Julkiset esiintymiset ja kokoukset

- Käytä sekä suomea että ruotsia julkisissa esiintymisissä, esimerkiksi puheissa ja tervehdyksissä. Tämä on viestinnällisesti tehokasta, saa kaikki tuntemaan itsensä tervetulleeksi ja lisää kielten rinnakaista läsnäoloa julkisuudessa.
- Huolehdi siitä, että monijäsenisen elimen jäsenet tuntevat oikeutensa käyttää suomea ja ruotsia kokouksissa (kielilain 28 §: ”Valtioneuvoston sekä valtion komitean, toimikunnan, työryhmän ja vastaavan toimielimen jäsenellä samoin kuin kaksikielisen kunnan toimielimen jäsenellä on oikeus käyttää suomea tai ruotsia kokouksessa sekä pöytäkirjaan tai mietintöön liitettävässä kirjallisessa lausunnossa”).
- Lähetä kokousmateriaali mahdollisuuksien mukaan suomeksi ja ruotsiksi, tai osittain kummallakin kielellä.
- Käytä suullisissa esityksissä yhtä kieltä ja esitystä tukevassa kalvoesityksessä toista kieltä. Tämä kehittää myös osallistujien ammattisanastoa molemmilla kielillä.

Suomen ja ruotsin kielen käyttö ja kielitaidon kohentaminen viranomaisten sisäisessä toiminnassa

- Käytä ja rohkaise käyttämään sekä suomea että ruotsia kokouksissa (tämän mahdollistaa kielilain 26 §: ”Valtion viranomainen voi käyttää työkielinsä molempia kansalliskieliä, jos se on tarkoituksenmukaisempaa kuin ainoastaan enemmistön kielen käyttäminen”).
- Lähetä kokousmateriaali mahdollisuuksien mukaan suomeksi ja ruotsiksi, tai osittain kummallakin kielellä.
- Käytä suullisissa esityksissä yhtä kieltä ja esitystä tukevassa kalvoesityksessä toista kieltä. Tämä ke-

- använd skyltar, flaggor eller andra symboler som tydligt visar vilka språk du använder. Hjälp kunden att välja det språk som han eller hon vill använda.
- fråga i osäkra fall vilket nationalspråk kunden vill använda (se språklagens 23 § 1 mom.: ”Myndigheterna skall i sin verksamhet självständigt se till att individens språkliga rättigheter förverkligas i praktiken.”, RP 92/2002 vp, s. 92)
- gör för ditt eget område på förhand upp ämnesordregister som innehåller listor över termer och fraser, t.ex. hälsningsord. Detta är till hjälp vid t.ex. telefonservice eller annat arbete som utförs på det språk som man använder mindre.
- ge också extern personal instruktioner om att de ska använda både finska och svenska (t.ex. hälsningsord)
- använd finska och svenska vid automatiska telefonsvar (JO dn 1891/4/10, 633/4/07).
- kontakta en enskild person på hans eller hennes språk, på det språk han eller hon tidigare använt eller både på finska och på svenska. Detta gäller tvåspråkiga myndigheter (språklagens 19 § 3 mom., 23 § 3 mom.).

Offentliga framträdanden och möten

- använd både finska och svenska vid offentliga framträdanden, t.ex. i tal och hälsningsord. Detta är effektivt med tanke på kommunikationen, får alla att känna sig välkomna och ökar språkens parallella närvaro i offentligheten.
- se till att medlemmarna i ett organ med många medlemmar känner att de har rätt att använda finska och svenska vid sammanträden (språklagens 28 §: ”Medlemmar av statsrådet samt medlemmar i statliga kommittéer, kommissioner, arbetsgrupper och andra liknande organ liksom även medlemmar i en tvåspråkig kommuns organ har rätt att använda finska eller svenska vid sammanträden och i skriftliga yttranden eller ställningstaganden till protokollet eller ett betänkande.”)
- sänd mötesmaterialet på finska och på svenska om det är möjligt, eller delvis på båda språken
- använd det ena språket i det muntliga anförandet och det andra språket i bildspelet som stöder anförandet. Detta utvecklar också deltagarnas fackterminologi på båda språken.

Användningen av finska och svenska och förbättringen av språkkunskaperna i myndigheternas interna verksamhet

- använd själv och uppmuntra andra att använda både finska och svenska vid möten (språklagens 26 § ger

hittää osallistujien ammattisanastoa molemmilla kielillä.

- Käytä suomea ja ruotsia samanaikaisesti epävirallisissa keskusteluissa. Tämä edistää henkilöstön kielitaidon ylläpitoa ja molempien kielten luontevaa käyttöä.
- Pidä sekä suomen- että ruotsinkielisiä päivälehtiä ja muuta luettavaa näkyvillä.

Esimerkkejä kaksikielisistä tuotteista

- Kirje- ja lomakepohjat
- Sähköiset esitysmallit
- Viranomaisen logo (EOA, dnro 3010/4/11)
- Käyntikortit, saatekirjeet
- Esitteet, julkaisut ja toimintakertomukset
- Ilmoitukset ja opasteet (esim. ”vedä”, ”palaan pian”)
- Jne.

Esimerkkejä kielellisen kulttuuriperinnön vaalimisesta ja molempien kansalliskielten käytön edistämisestä

- Käytä sekä suomea että ruotsia julkisissa esiintymisissä, esimerkiksi puheissa ja tervehdyksissä.
- Käytä suomea ja ruotsia kansainvälisissä yhteyksissä (esim. Suomi/Finland).
- Huolehdi kirjallisuuden, kulttuurin ja tieteen saataavuudesta suomen ja ruotsin kielellä.
- Käytä suomea ja ruotsia tiedottaessasi kulttuurinähtävyyksistä.
- Käytä suomea ja ruotsia historiallisissa nimissä.
- Jne.

statliga myndigheter möjlighet att använda som sitt arbetsspråk båda nationalspråken, om det är mer ändamålsenligt än att använda enbart majoritetsspråket)

- sänd mötesmaterialet på finska och på svenska om det är möjligt, eller delvis på båda språken
- använd det ena språket i det muntliga anförandet och det andra språket i bildspelet som stöder anförandet. Detta utvecklar också deltagarnas fackterminologi på båda språken.
- använd samtidigt finska och svenska i informella diskussioner. Detta hjälper personalen att upprätthålla sina språkkunskaper och främjar en naturlig användning av båda språken.
- håll både finsk- och svenskspråkiga dagstidningar och annat läsbart synligt

Exempel på tvåspråkiga produkter

- brev- och blankettmallar
- elektroniska presentationsmallar
- myndighetens logo (JO dnr 3010/4/11)
- visitkort, följebrev
- broschyrer, publikationer och verksamhetsberättelser
- meddelanden och guider (t.ex. ”dörren öppnas inåt”, ”kommer strax”)
- övrigt motsvarande material

Exempel på hur man förvaltar språkkulturarvet och främjar användningen av båda nationalspråken

- använd både finska och svenska vid offentliga framträdanden, t.ex. i tal och hälsningsord
- använd finska och svenska i internationella sammanhang (t.ex. Suomi/Finland)
- se till att skönlitteratur, kultur och vetenskapliga rön finns att tillgå på finska och svenska
- använd finska och svenska då du informerar om kulturella sevärdheter
- använd finska och svenska i historiska namn
- övriga motsvarande

2 KIELILAINSÄÄDÄNNÖN HUOMIOONOTTAMINEN TYÖRYHMÄ- JA HANKETYÖSSÄ

Miten ottaa huomioon kansalliskieliin liittyvät näkökohdat työryhmä- ja hanketyössä?

Johdanto

Tämän työvälineen tarkoituksena on auttaa viranomaisia ja virkamiehiä soveltamaan kielilakia (423/2003) työryhmä- ja hanketyössä siten, että suomea ja ruotsia puhuvien perusoikeudet toteutuvat työryhmä- tai hanketyön tuloksissa. Parhain lopputulos, joka turvaa kielellisten oikeuksien toteutumisen, saavutetaan, jos kielilainsäädäntö muistetaan erityisesti työn alkuvaiheessa ja sen jälkeen kaikissa työvaiheissa.

Viranomaisten tiedottamiseen sovelletaan kielilain 32 §:ää (ks. työväline ”Viranomaisten viestintä”).

Kielilakia sovelletaan myös ostopalveluihin (ks. työväline ”Kielilain huomioon ottaminen hankintamettelyssä”).

2 BEAKTANDE AV SPRÅKLAGSTIFTNINGEN I ARBETSGRUPPER OCH PROJEKT

Hur ska synpunkterna gällande nationalspråken beaktas i arbetsgrupper och projekt?

Inledning

Avsikten med detta verktyg är att hjälpa myndigheterna och tjänstemännen att tillämpa språklagen (423/2003) i arbetet i arbetsgrupper och inom projekt så att de grundläggande fri- och rättigheterna för finsk- och svenskspråkiga tillgodoses i resultaten av det arbete som utförs. Det bästa resultatet som tryggar de språkliga rättigheterna uppnås, om språklagstiftningen särskilt beaktas i början av arbetet och därefter i alla skeden av arbetet.

På myndigheternas information tillämpas språklagens 32 § (se verktyget ”Myndigheternas kommunikation”).

Språklagen tillämpas även på köptjänster (se verktyget ”Beaktande av språklagen vid upphandlingsförfarande”).

Tarkistuslista: Asettamispäätökseen kirjattavaa

- Tehtävien määrittely
 - Maininta hankkeen kielellisten vaikutusten arvioinnista osana tehtävää
 - Maininta siitä, että kielellisten vaikutusten arviointi otetaan huomioon lopputuloksessa
- Kuuleminen työn edistytessä
 - Maininta työryhmä- tai hanketyön kannalta keskeisten yhteistyötahojen kuulemisesta (esimerkiksi ruotsinkielisten palvelujen tuottamisen asiantuntijat)
- Työsuunnitelma
 - Maininta siitä, missä työvaiheessa kielellisten vaikutusten arviointi suoritetaan
 - Maininta siitä, että työn aikatauluissa varataan riittävä aika käännösten tekemiselle
 - Jos kysymyksessä on lainsäädäntöhanke, ks. oikeusministeriön paremman sääntelyn verkkosivusto <http://www.om.fi/Etusivu/Parempisaantely>
 - Hankkeesta tiedottaminen: ks. työväline ”Viranomaisten viestintä”

Tarkistuslista: Työskentely

- Kielellisten vaikutusten arviointi lainmukaisen lopputuloksen varmistamiseksi
 - ks. oikeusministeriön muistilista kielellisten vaikutusten arvioimiseksi, joka soveltuu myös muihin kuin lainvalmisteluhankkeisiin, <http://www.om.fi/Etusivu/Perussaannoksia/Kielilaki/Kielisaannoksetsaadosvalmistelussa/Kielellistenvaikutustenarviointi>
- Asiantuntijoiden kuuleminen tarvittaessa suomen ja ruotsin kielellä toimivan työtuloksen varmistamiseksi
 - ks. tietoa kuulemismenettelystä <http://www.om.fi/Etusivu/Parempisaantely/Kuuleminen>
- Tarkennetaan mihin toimenpiteisiin ryhdytään
 - Esimerkki: kielikoulutuksen järjestäminen riittävän kielitaidon varmistamiseksi
- Määritellään toimenpiteiden ja vaikutusten seurannamittarit
- Jos työryhmätyöstä seuraa hankinta, ks. työväline ”Kielilain huomioon ottaminen hankintamenettelyssä”

Tarkistuslista: Lopputulos

Lopputuotoksen sisällön on mahdollistettava kielellisten oikeuksien toteutuminen

- Työryhmämietintö tai hankkeen loppuraportti

Checklista: Vad bör ingå i beslutet om tillsättande?

- Uppgiftsbeskrivning
 - Ett omnämmande av bedömningen av de språkliga konsekvenserna som en del av uppdraget
 - Ett omnämmande av att bedömningen av de språkliga konsekvenserna ska beaktas i slutsultatet
- Samråd under arbetets gång
 - Ett omnämmande av samråd med för arbetsgruppen eller projektet viktiga samarbetsparter (t.ex. experter på produktion av svenskspråkig service)
- Arbetsplan
 - Ett omnämmande av i vilket skede av arbetet bedömningen av de språkliga konsekvenserna görs
 - Ett omnämmande av att tillräcklig tid ska reserveras för översättning i tidtabellerna för arbetet
 - Om det är fråga om ett lagstiftningsprojekt: se justitieministeriets webbsidor om bättre lagstiftning <http://www.om.fi/sv/Etusivu/Parempisaantely>
 - Information om projektet: se verktyget ”Myndigheternas kommunikation”

Checklista: Arbetet

- Bedömning av de språkliga konsekvenserna för att säkerställa ett lagenligt slutresultat
 - se justitieministeriets checklista för bedömning av språkliga konsekvenser, som också lämpar sig för andra projekt än sådana som gäller lagberedning, <http://www.om.fi/sv/Etusivu/Perussaannoksia/Kielilaki/Kielisaannoksetsaadosvalmistelussa/Kielellistenvaikutustenarviointi>
- Samråd med experter vid behov för att säkerställa ett fungerande resultat på finska och svenska
 - se information om hörande: <http://www.om.fi/sv/Etusivu/Parempisaantely/Kuuleminen>
- Precisering av vilka åtgärder som ska vidtas
 - exempelvis ordnande av språkutbildning för att säkerställa tillräckliga språkkunskaper
- Fastställande av mätare för uppföljning av åtgärder och effekter
- Om arbetsgruppens arbete leder till en upphandling, se verktyget ”Beaktande av språklagen vid upphandlingsförfarande”

Checklista: Slutresultat

Slutresultatet ska göra det möjligt att tillgodose de språkliga rättigheterna

- Vähintään tiivistelmän ja mahdollisten säädösehdotusten on aina oltava suomen ja ruotsin kielellä (kielilain 31–32 §)
- Tiedottaminen: ks. työväline ”Viranomaisten viestintä”
- Seurantavastuun määrittäminen niin, että kielellisten oikeuksien toteutumista seurataan
- Miten ja millä aikavälillä seurataan?
- Kenen tehtävänä on seurata?
- Millaisilla seurantamittareilla tuloksen kielellisiä vaikutuksia seurataan?
- Arbetsgruppsbetänkandet eller projektets slutrapport
- Åtminstone ett sammandrag samt eventuella lagförslag ska alltid finnas på finska och svenska (språklagens 31–32 §)
- Information: se verktyget ”Myndigheternas kommunikation”
- Fastställande av uppföljningsansvaret så, att tillgodoseendet av de språkliga rättigheterna följs upp
- Hur och med vilka intervaller sker uppföljningen?
- Vem ansvarar för uppföljningen?
- Med vilka mätare följs resultatets språkliga konsekvenser upp?

3 VIRANOMAISTEN VIESTINTÄ

Miten ottaa huomioon kielilaki viestinnässä?

Johdanto

Tämän työväliseen tarkoituksena on auttaa viranomaisia ja virkamiehiä soveltamaan kielilakia (423/2003) viestinnässään siten, että suomen- ja ruotsinkielisten kielelliset perusoikeudet toteutuvat tiedonsaannissa.

Katso myös työvälinen ”Kielilain huomioon ottaminen julkaisuprosesseissa ja verkkojulkaisuissa”.

Lainsäädännön edellytykset

- Valtion ja kunnallisen viranomaisen yleisölle suunnatussa tiedottamisessa on kaksikielisessä kunnassa käytettävä suomen ja ruotsin kieltä (ks. kielilain 32 §:n 1 mom.).
- Yksilön hengen, terveyden ja turvallisuuden sekä omaisuuden ja ympäristön kannalta oleellinen tieto annetaan molemmilla kansalliskielillä koko maassa (ks. kielilain 32 §:n 1 mom.).
 - Huomaa laki vaaratiedotteista (466/2012, voimaan 1.6.2013). Vaaratiedote on annettava suomen ja ruotsin kielellä. Vaaratiedoteopas julkaistaan sisäasiainministeriön verkkosivuilla keväällä 2013.
- Viranomaisten laatimien selvitysten, päätösten tai muiden vastaavien tekstien julkaiseminen ei velvoita kääntämään niitä sellaisinaan. Viranomaisen tulee kuitenkin huolehtia sekä suomen- että ruotsinkielisen väestön tiedonsaantitarpeista (ks. kielilain 32 §:n 3 mom.).

Säädösehdotuksia ja mietintöjä koskevat erityissäännöt

- Lausunnonlehteen lähteviin mietintöihin, joihin sisältyy säädösehdotuksia, on sisällyttävä ainakin säädösehdotukset ja yhteenveto toisella kuin mietinnön kielellä. (ks. kielilain 31 §; oikeusministeriön suositus OM 3/58/2011)
- Jos mietinnöllä on huomattava merkitys maan ruotsinkieliselle väestölle, on se asianomaisen ministeriön harkinnan mukaan julkaistava kokonaisuudessaan ruotsiksi (ks. kielilain 31 § 2 mom.).
- Säädösehdotus tai mietintö, joka koskee yksinomaan Ahvenanmaan maakuntaa tai jolla on erityisen suuri merkitys maakunnalle, on julkaistava kokonaisuudessaan ruotsiksi (ks. kielilain 31 § 2 mom.).
- Jos säädösehdotuksella tai mietinnöllä on merkitys pääasiassa ruotsinkieliselle väestölle tai Ahvenanmaan maakunnalle, se voidaan julkaista ruotsiksi siten, että julkaisuun otetaan suomenkielinen

3 MYNDIGHETERNAS KOMMUNIKATION

Hur ska språklagen beaktas vid kommunikation?

Inledning

Avsikten med detta verktyg är att hjälpa myndigheterna och tjänstemännen att tillämpa språklagen (423/2003) i sin kommunikation på så sätt, att finsk och svenskspråkigas grundläggande språkliga rättigheter förverkligas då informationen tas emot.

Se även verktyget ”Beaktande av språklagen i publikationsprocesser och webbpublikationer”.

Vad lagstiftningen förutsätter

- Information som statliga och kommunala myndigheter riktar till allmänheten ska ges på finska och svenska i tvåspråkiga kommuner (se språklagens 32 § 1 mom.).
- Information som är väsentlig för individens liv, hälsa och säkerhet samt för egendom och miljön ges på båda nationalspråken i hela landet (se språklagens 32 § 1 mom.).
 - Observera lagen om varningsmeddelanden (466/2012, i kraft 1.6.2013). Ett varningsmeddelande ska ges på finska och svenska. En handbok för varningsmeddelanden publiceras på inrikesministeriets webbsida våren 2013.
- Att utredningar, beslut eller andra liknande texter som en myndighet utarbetat publiceras medför inte att de behöver översättas som sådana. Myndigheten ska dock se till att både den finskspråkiga och den svenskspråkiga befolkningens behov av information tillgodoses (se språklagens 32 § 3 mom.).

Särskilda regler om lagförslag och betänkanden

Betänkanden som innehåller lagförslag och som sänds på remiss ska åtminstone innehålla den föreslagna lagtexten och ett sammandrag på det andra språket än det som betänkandet är skrivet på (se språklagens 31 §, justitieministeriets rekommendation JM 3/58/2011).

- Om betänkandet enligt det behöriga ministeriets prövning har stor betydelse för den svenskspråkiga befolkningen, ska det publiceras i sin helhet på svenska (se språklagens 31 § 2 mom.).
- Lagförslag eller betänkanden som gäller enbart landskapet Åland eller som har särskilt stor betydelse för landskapet ska alltid publiceras i sin helhet på svenska (se språklagens 31 § 2 mom.).

tiivistelmä ja säädösehdotuksen suomenkielinen teksti (ks. kieliflain 31 § 3 mom.; oikeusministeriön suositus OM 3/58/2011; Ahvenanmaan asema säädösvalmistelussa ja EU-asioissa, oikeusministeriön selvityksiä ja ohjeita 8/2012).

Tarkistuslista

- Huolehditko viestinnästä suomen ja ruotsin kielellä koko hankkeen ajan?
 - Esimerkiksi lehdistötiedotteet sekä verkkosivut ja niiden ajan tasalla pitäminen.
- Huolehditko aikataulujen laadinnassa siitä, että lehdistötiedote, verkkosivut ja muut materiaalit ovat saatavilla samanaikaisesti molemmilla kielillä?
- Oletko harkinnut lyhyen tiedotteen antamista, jolloin käännettävääkin on vähemmän?
- Huomasitko, että kieliflain koskee kaikkea mediaa, myös Internetiä?
- Verkkoon laitettaessa lehdistötiedotteesta tulee yleisölle suunnattua ja tiedotteen on oltava suomen ja ruotsin kielellä.
- Mahdollistatko haastatteluiden antamisen molemmilla kansalliskielillä esimerkiksi loppuraportin julkaisemisen yhteydessä?
- Käytähän myös sosiaalisessa mediassa niin suomea kuin ruotsia, varsinkin jos tämä media toimii viranomaisen pääasiallisena tiedottamiskanavana?
- Jos asiasta tiedotetaan eri laajuudessa suomen tai ruotsin kielellä (kieliflain 32 §:n 3 mom.)
 - Mikä on vastaanottajan kannalta olennaista tietoa, jonka on oltava suomen ja ruotsin kielellä?
 - Onko asialla nimi tai otsikko molemmilla kielillä, toisin sanoen saako lukija tiedon siitä, mitä asia koskee?
 - Ilmeneekö molemmilla kielillä, mikä asian vaihe on (esimerkiksi mietintö, väliraportti, päätös)?
 - Kuka antaa lisätietoja toisella kielellä, jollei varsinainen tietojenantaja osaa kyseistä kieltä?
 - Jos kaikkea tausta-aineistoa ei julkaista kokonaisuudessaan suomen ja ruotsin kielellä, onko näkyville asetettu selkeä tiivistelmä vähemmän käytetyllä kielellä?
 - Onko asiasta tai samasta aihepiiristä muualla julkaistu tekstiä, johon voisi linkittää?

– Har ett lagförslag eller ett betänkande betydelse främst för den svenskspråkiga befolkningen eller för landskapet Åland, kan det publiceras på svenska med ett sammandrag och den föreslagna lagtexten på finska (se språklagen 31 § 3 mom.; justitieministeriets rekommendation JM 3/58/2011; Ålands ställning i lagberedningen och i EU-ärenden, justitieministeriets utredningar och anvisningar 8/2012)

Checklista

- Ser du till att kommunikationen sker på både finska och svenska under hela projektet?
 - T.ex. pressmeddelanden samt webbsidor och uppdateringen av dem.
- Ser du vid uppgörandet av tidtabellerna till att pressmeddelanden, webbsidor och annat material samtidigt finns att tillgå på båda språken?
- Har du övervägt att ge ut ett kort meddelande, då blir det också mindre att översätta?
- Har du noterat att språklagen gäller alla medier - också internet?
- När ett pressmeddelande läggs ut på internet så riktar det sig till allmänheten och ska då ges på finska och svenska.
- Möjliggör du att intervjuer kan göras på båda nationalspråken t.ex. i samband med att en slutrapport publiceras?
- Du använder väl både finska och svenska även i sociala medier, i synnerhet om mediet fungerar som myndighetens huvudsakliga informationskanal?
- Om man i ett ärende informerar i olika omfattning på finska och svenska (språklagens 32 § 3 mom.)
 - Vilken information är ur mottagarens synvinkel sett väsentlig och ska finnas på både finska och svenska?
 - Har ärendet ett namn eller en rubrik på båda språken, dvs. får läsaren information om vad saken gäller?
 - Framgår det på båda språken i vilket skede ärendet befinner sig (t.ex. betänkande, mellanrapport, beslut)?
 - Vem ger tilläggsinformation på det andra språket om den som egentligen ger information inte kan det aktuella språket?
 - Om all bakgrundsinformation inte publiceras i sin helhet på finska och svenska, finns det lättillgängligt en tydlig sammanfattning på det mindre använda språket?
 - Har det på annat håll publicerats text inom samma område som man kan länka till?

4 KIELILAIN HUOMIOON OTTAMINEN JULKAISUPROSESSEISSA JA VERKKOJULKAISUISSA

Tämän työväliseen tarkoituksena on auttaa viranomaisia ja virkamiehiä soveltamaan kielilakia (423/2003) julkaisuprosesseissa ja verkkojulkaisuissa. Parhain lopputulos, joka turvaa kielellisten oikeuksien toteutumisen, saavutetaan, jos kielilainsäädäntö muistetaan erityisesti työn alkuvaiheessa ja sen jälkeen kaikissa työvaiheissa.

Mitä kielilaki edellyttää

- Valtion ja kunnallisen viranomaisen yleisölle suunnatussa tiedottamisessa on kaksikielisessä kunnassa käytettävä suomen ja ruotsin kieltä (kielilain 32 § 1 mom.).
- Viranomaisten laatimien selvitysten, päätösten tai muiden vastaavien tekstien julkaiseminen ei velvoita kääntämään niitä sellaisinaan. Viranomaisen tulee kuitenkin huolehtia sekä suomen- että ruotsinkielisen väestön tiedonsaantitarpeista (kielilain 32 § 3 mom.).
- Lausunnot lähteviin mietintöihin, joihin sisältyy säädösehdotuksia, on sisällyttävä ainakin säädösehdotukset ja yhteenveto toisella kuin mietinnön kielellä (kielilain 31 § 1 mom.).
- Jos mietinnöllä on huomattava merkitys maan ruotsinkieliselle väestölle, se on julkaistava kokonaisuudessaan ruotsiksi. Samoin mietintö, joka koskee yksinomaan Ahvenanmaan maakuntaa tai jolla on erityisen suuri merkitys maakunnalle, on julkaistava kokonaisuudessaan ruotsiksi (kielilain 31 § 2 mom.).

Tarkistuslista julkaisujen yleiseen suunnitteluun, mukaan lukien verkkojulkaisut

- Tuntevatko kaikki julkaisun tekijät tai tilaajat, mitä kielilaki edellyttää?
- Onko julkaisutoiminnassa päätetty sisäisistä linjavedoista ja priorisoinnista, jotka koskevat kansalliskieliä?
- Onko molemmat kielet otettu huomioon viranomaistahon graafisessa ilmeessä?
- Onko olemassa valmiita malleja esimerkkeinä siitä, miten kieliä kuuluu käyttää?

Tarkistuslista erityisesti verkkojulkaisuihin

- Onko kielivalinta helppo löytää?

4 BEAKTANDE AV SPRÅKLAGEN I PUBLIKATIONSPROCESSER OCH WEBBPUBLIKATIONER

Avsikten med detta verktyg är att hjälpa myndigheterna och tjänstemännen att tillämpa språklagen (423/2003) i sina publikationsprocesser och webbpublikationer. Det bästa resultatet som tryggar de språkliga rättigheterna uppnås, om språklagstiftningen beaktas särskilt i början av arbetet och därefter i alla skeden av arbetet.

Vad språklagen förutsätter

- När tvåspråkiga kommuner och samkommuner och statliga myndigheter riktar information till allmänheten ska den ges på både finska och svenska (språklagens 32 § 1 mom.)
- Utredningar, beslut och andra liknande texter behöver inte nödvändigtvis översättas i sin helhet, men det är myndighetens uppgift att både de finska och svenskspråkigas behov av information tillgodoses (språklagens 32 § 3 mom.)
- Betänkanden som innehåller lagförslag och som sänds på remiss ska innehålla åtminstone lagförslagen och ett sammandrag på det andra språket än det som betänkandet skrivits på (språklagens 31 § 1 mom.)
- Om betänkandet har stor betydelse för den svenskspråkiga befolkningen ska det publiceras i sin helhet på svenska. Detta är också fallet om betänkandet gäller landskapet Åland eller har stor betydelse för landskapet Åland. (språklagens 31 § 2 mom.)

Checklista för allmän planering av publikationer, inklusive webbpublikationer

- Vet alla som gör eller beställer publikationer vad språklagen förutsätter?
- Finns det interna riktlinjer och prioriteringar för hur språken beaktas i publikationsverksamheten?
- Beaktas språken i myndighetens grafiska profil?
- Finns det färdiga modeller med exempel på hur språken ska användas?

Checklista särskilt för webbpublikationer

- Är det lätt att hitta språkvalsknapparna?
- Kan man byta från det ena språket till det andra och fortfarande hållas kvar på samma webbsida?
- Om det finns länkar i texten och dessa för till en sida på ett annat språk, nämns detta vid länken?

- Voiko millä tahansa sivulla vaihtaa kielestä toiseen ja kuitenkin pysyä samalla sivulla?
- Jos tekstissä on linkki toisenkieliselle sivulle, onko tästä maininta linkin kohdalla?
- Toimivatko ulkoiset linkit molemmilla kielillä?
- Toimiiko hakutoiminto molemmilla kielillä?

Tarkistuslista julkaisujen graafiseen ilmeeseen

- Käytä kaksikielisen viranomaisen nimeä kaikissa yhteyksissä suomen ja ruotsin kielellä.
- Käytä mieluiten yhtä suurta kirjainkoko molemmille kielille.
- Käytä kaksikielisen viranomaisen nimessä molempia kansalliskieliä. Pelkkä englanninkielinen nimi ei riitä.

- Fungerar de externa länkhänvisningarna på rätt språk?
- Fungerar sökfunktionen på båda språken?

Checklista för publikationers grafiska linje

- Använd i alla sammanhang både det finska och det svenska namnet på en tvåspråkig myndighet
- Använd helst samma bokstavsstorlek för båda språken
- Använd båda nationalspråken för namn på tvåspråkiga myndigheter. Namn enbart på engelska räcker inte.

**Bild
på svenska**

Prosessikuvaus ja tarkistuslista julkaisuja varten

Julkaisun suunnittelu

- Tee julkaisut ja muut painotuotteet samanaikaisesti suomen- ja ruotsin kielellä tai kaksikielisiksi (esim. suomen- ja ruotsinkielinen teksti vierekkäin tai saman julkaisun eri puolilla).
- Varaa jo tässä vaiheessa riittävästi aikaa kääntämiselle.
- Katso enemmän käytännön vinkkejä työvälineestä ”Miten osoitat käyttäväsi kansalliskieliä ja edistät niiden käyttöä?”.
- Sisältääkö julkaisu säädösehdotuksia? Katso kielilain 31 §.

Mahdollinen hankinta

- Onko mahdollisella alihankkijalla tietoa siitä, että lopputuloksen on täytettävä kielilain edellytykset?
- Katso työväline ”Kielilain huomioon ottaminen hankintamenettelyssä”

Kääntäminen

- Kuka kääntää?
- Tehdäänkö käännös viranomaisessa vai ostetaanko se ulkoa?
- Mitä käännetään?
- Onko käännösprosessiin varattu riittävästi aikaa, mukaanlukien oikoluku?
- Suunnittele aikataulu niin, että suomen- ja ruotsinkielinen versio voidaan julkaista samanaikaisesti.

Jakelu

- Jos julkaisusta on eri kieliversioita, huolehdi siitä, että vastaanottaja saa julkaisun omalla kielellään.
- Kaksikielinen viranomainen: muista kaksikielinen saatekirje.

Processbeskrivning och checklista för publikationer

Planering av publikation

- Gör materialet samtidigt på både finska och svenska, eller gör det tvåspråkigt (t.ex. den finska och den svenska texten jämsides eller på vardera sidan av publikationen)
- Reservera redan här tid för översättning
- Se verktyget "Hur visar du utåt att du använder nationalspråken och hur främjar du användningen av dem?" för mera råd
- Innehåller publikationen författningsförslag? Se språklagens 31 §.

Eventuell upphandling

- Känner eventuella underleverantörer till att slutresultatet ska fylla språklagens förutsättningar?
- Se verktyget "Beaktande av språklagen vid upphandlingsförfarande"

Översättning

- Vem översätter?
- Görs översättningen hos myndigheten eller köps tjänsten utifrån?
- Vad översätts?
- Finns det tillräckligt med tid för översättning, inklusive korrekturläsning?
- Planera tidtabellen så att den finska och svenska versionen kan ges ut samtidigt

Distribution

- Se till att mottagaren får publikationen på sitt eget språk om det finns skilda versioner på finska och svenska
- Tvåspråkig myndighet: Kom ihåg ett tvåspråkigt följebrev

5 KIELILAIN HUOMIOON OTTAMINEN HANKINTAMENETTELYSSÄ

Miten varmistaa kielellisten oikeuksien toteutuminen hankinnoissa?

Johdanto

Viranomaisten hankintojen menettelyyn sovelletaan pääsääntöisesti julkisista hankinnoista annettua lakia (348/2007). Hankinnan tuloksen, esimerkiksi palvelun tai tuotteen, on kuitenkin oltava sellainen, että se turvaa suomen- ja ruotsinkielisten kansalaisten kielelliset perusoikeudet kielilain (423/2003) edellyttämällä tavalla.

Valtion viranomaisten samoin kuin kaksikielisten kuntien ja kuntayhtymien on tuotettava palveluja suomen ja ruotsin kielellä. Jos viranomaiselle kuuluva tehtävä annetaan yksityiselle, on viranomaisen varmistettava, että tehtävää hoidettaessa annetaan samantasoisia kielellistä palvelua (kielilain 25 §).

Tämän työvälineen tarkoituksena on havainnollistaa julkisista hankinnoista annetun lain ja kielilain suhdetta sekä auttaa viranomaisia ja virkamiehiä ottamaan kielilaki asianmukaisesti huomioon jo hankintamenettelyssä.

Tarkistuslista: Kielellisten vaikutusten arviointi hankintamenettelyssä

Kielellisten vaikutusten arviointi hankintamenettelyssä merkitsee sen arviointia, millä kielellä tai kielillä hankittavan tuotteen tai palvelun on toimittava. Arviointi tulee suorittaa hankinnan määrittelyvaiheessa. Tällöin hankittavan tuotteen tai palvelun kieliominaisuudet voidaan ottaa huomioon tarjouspyyntö- ja tarjousvaiheissa ja tämä näkyy hankinnan tuloksessa. Tämä merkitsee ainakin seuraavaa:

- Lainmukaisuus
 - Vastuu hankinnan tuloksesta pysyy viranomaisella. Kaksikielisen viranomaisen sekä kaksikielisen kunnan ja kuntayhtymän on huolehdittava siitä, että ostopalvelun tulos turvaa niin suomen- kuin ruotsinkielisten kansalaisten kielelliset oikeudet (ks. kielilain 25 §).
- Taloudelliset vaikutukset
 - Jos se, että hankinnan tuloksen on toimittava eri kielillä, otetaan huomioon vasta hankkijaa sitovassa tarjouspyyntö- ja tarjousvaiheissa, voivat kustannukset nousta huomattavasti (vertaa esimerkiksi valmistuotteen hankinta ja

5 BEAKTANDE AV SPRÅKLAGEN VID UPPHANDLINGSFÖRFARANDE

Hur försäkras man sig om att de språkliga rättigheterna förverkligas vid upphandling?

Inledning

På myndigheternas upphandlingsförfarande tillämpas enligt huvudregeln lagen om offentlig upphandling (348/2007). Resultatet av upphandlingen, t.ex. en tjänst eller en produkt, ska dock vara sådan att den tryggar de finsk- och svenskspråkiga medborgarnas grundläggande språkliga rättigheter på det sätt som språklagen (423/2003) förutsätter.

Statliga myndigheter samt tvåspråkiga kommuner och samkommuner ska producera tjänster på finska och svenska. Om en uppgift som hör till en myndighet ges till en enskild, ska myndigheten försäkra sig om att den språkliga servicen ges på samma nivå vid skötseln av uppgiften (språklagens 25 §).

Avsikten med detta verktyg är att uppmärksamma förhållandet mellan lagen om offentlig upphandling och språklagen samt att hjälpa myndigheterna och tjänstemännen att beakta språklagen på ett korrekt sätt redan vid upphandlingsförfarandet.

Checklista: Bedömning av de språkliga konsekvenserna vid upphandling

Bedömning av de språkliga konsekvenserna vid upphandling betyder att man bedömer på vilket eller vilka språk den produkt eller tjänst som anskaffas ska fungera. Bedömningen sker i upphandlingens definitionsfas. Då kan man beakta språkegenskaperna i fråga om den produkt eller tjänst som ska upphandlas vid skedet för anbudsfrågan och anbud, och detta syns i resultatet av upphandlingen. Detta innebär åtminstone följande:

- Lagenlighet
 - Ansvar för resultatet av upphandlingen kvarstår hos myndigheten. Tvåspråkiga myndigheter och tvåspråkiga kommuner eller samkommuner ska se till att resultatet av att man köper tjänster är sådant att man kan trygga de språkliga rättigheterna för såväl finsk- som svenskspråkiga medborgare (se språklagens 25 §).
- Ekonomiska konsekvenser
 - Om man först i det skede då anbudsfrågan och anbud är bindande för upphandlaren beaktar att upphandlingens resultat ska levereras på olika språk, kan kostnaderna stiga avsevärt

räätälöidyn ominaisuuden rakentaminen tietojärjestelmähankkeessa).

- Aikatauluvaikutukset
 - Määrittelyvaiheen jälkeen tehty kielellisten vaikutusten arviointi voi myöhästyttää koko hankintaprosessia ja vaikuttaa myös muihin prosesseihin
 - Esimerkiksi: organisaation kehittäminen, muut hankinnat.

(jämför t.ex. anskaffning av en färdig produkt med att bygga upp en skräddarsydd egenskap vid upphandling av datasystem)

- Inverkan på tidtabellen
 - En bedömning av de språkliga verkningarna efter definitionsfasen kan försena hela upphandlingsprocessen och inverkar också på andra processer
 - Exempel: utvecklingen av organisationen, andra upphandlingar

Hankintamenettely

Määrittelyt

- suunnittelu
- markkinoiden kartoitus
- hankinnan sisällön ja ominaisuuksien, ml. kielet, määrittely
- **KIELILAIN HUOMIOIMINEN: HANKINNAN KIELELLISET VAIKUTUKSET ON ARVIOITAVA TÄSSÄ VAIHEESSA**

Tarjouspyyntö

- hankintailmoitus
- tarjouspyyntö
- lisäselvitykset

Tarjous

- vastaanotto ja avaaminen
- tarjousten ja tarjoajien kelpoisuus
- tarjousten vertailu

Hankinta

- hankintapäätös
- hylkäyspäätös
- tiedotus

Sopimus

- parafointi
- seuranta

Upphandlingsförfarande

Definitioner

- planering
- kartläggning av marknaden
- innehållet i upphandlingen och definition av egenskaperna, inkl. språken
- **BEAKTANDE AV SPRÅKLAGEN: UPPHANDLINGENS SPRÅKLIGA KONSEKVENSER SKA BEDÖMAS I DETTA SKEDE**

Anbudsförfrågan

- upphandlingsansöns
- anbudsförfrågan
- tilläggsutredningar

Anbud

- mottagande och öppnande
- anbudens och anbudsgivarnas behörighet
- jämförelse av anbuderna

Upphandling

- upphandlingsbeslut
- beslut om förkastande
- informering

Kontrakt

- parafering
- uppföljning

Tarkistuslista: Hankintamenettelyn kieli

Hankintamenettelyn tarjouspyynnön ja tarjouksen kieli määräytyy julkisista hankinnoista annetun lain (348/2007) mukaan.

Tarkista ainakin seuraavat:

- Tuleeko hankintamenettely hoitaa yhdellä vai kahdella kielellä?
 - Hankintamenettelyn kieli koskee vain menettelyä, ei hankinnan tulosta. Tarjouspyynnön ja tarjouksen kieli ei saa vaikuttaa kielteisesti hankittavan tuotteen tai palvelun kieleen tai kielisiin ja siten kansallisen kielellisten oikeuksien toteutumiseen.
 - Hankintamenettelyn kielivalinnalla ei saa sulkea pois potentiaalisia tarjoajia jatkovaiheista
 - Esimerkiksi: kaksikielisessä kunnassa yksikielisiä palveluntarjoajilla tulee olla mahdollisuus jättää tarjouksensa omalla kielellään
 - Joissain tapauksissa, esim. EU-hankinnoissa, hankintamenettely voidaan tehdä jollakin EU:n virallisista kielistä (ks. 41 § laki julkisista hankinnoista).

Tarkistuslista: Hankittava tuote tai palvelu

Onko tuotteen tuotoksien synnyttävä usealla kielellä?

- Esimerkiksi: voiko tietojärjestelmästä tulostaa asiakirjoja vastaanottajan kielellä, suomeksi tai ruotsiksi (asiakasnäkökulma, laillisuus)

Millä kielellä/kielillä hankittavan tuotteen tai palvelun on toimittava?

- Esimerkiksi: voiko tietojärjestelmää käyttää ruotsiksi ruotsinkielisessä tai kaksikielisessä kunnassa (virkamiesnäkökulma)

Onko kaksikielisyys tuotteen vakio- vai lisäominaisuus?

- Esimerkiksi: hankinnan määrittelyssä ja budjetissa on otettava huomioon, että lisäominaisuus tietojärjestelmässä maksaa yleensä enemmän kuin vakioominaisuus (kustannusnäkökulma).

Kontrollista: Upphandlingsförfarandets språk

Språket i upphandlingsförfarandets anbudsförfrågan och anbud bestäms utgående från lagen om offentlig upphandling (348/2007).

Kontrollera åtminstone följande:

- Ska upphandlingsförfarandet göras på ett eller två språk?
 - Upphandlingsförfarandets språk gäller bara förfarandet, inte resultatet av upphandlingen. Språket i anbudsförfrågan och anbudet får inte inverka negativt på språket i den produkt eller tjänst som upphandlas och på så sätt på förverkligandet av medborgarnas språkliga rättigheter.
 - Valet av språk vid upphandlingsförfarandet får inte utesluta potentiella anbudsgivare från fortsättningskedet
 - Exempel: enspråkiga tjänsteleverantörer i tvåspråkiga kommuner ska ha möjlighet att lämna in anbud på sitt eget språk
 - I vissa fall, t.ex. vid EU-upphandlingar, kan upphandlingsförfarandet göras på något av EU:s officiella språk. (se 41 § i lagen om offentlig upphandling)

Kontrollista: Produkt eller tjänst som ska upphandlas

Ska produkten producera alster på flera språk?

- Exempel: Kan man ur ett datasystem skriva ut dokument på mottagarens språk, finska eller svenska (kundens synvinkel, lagenlighet)

På vilket eller vilka språk ska produkten eller tjänsten som upphandlas fungera?

- Exempel: Kan datasystemet användas på svenska i svenskspråkiga eller tvåspråkiga kommuner (tjänstemannens synvinkel)

Är tvåspråkighet standard eller en tilläggs egenskap?

- Exempel: Vid definitionen av upphandlingen och budgeten måste man ta i beaktande att en tilläggs egenskap i ett datasystem i allmänhet kostar mera än när egenskapen är standard (kostnads-synvinkeln)

6 KIELITAIDON HUOMIOON OTTAMINEN TYÖHÖNOTOSSA

Johdanto

Tämän työvälineen tarkoituksena on auttaa viranomaisia ja virkamiehiä soveltamaan julkisyhteisöjen henkilöstöltä vaadittavasta kielitaidosta annettua lakia (424/2003) työhönotossaan siten, että henkilöstön kielitaito tehtäviin tarvittavissa kielissä varmistetaan.

Lain edellytykset

Valtion viranomaisen on

- Ilmoituksessa, joka koskee viran tai muun palvelussuhteen haettavana tai avoimena olemista, on mainittava mahdollisista kielitaitoa koskevista kelpoisuusvaatimuksista sekä työtehtävien edellyttämästä taikka palvelukseen otettaessa eduksi luetavasta kielitaidosta (4 §).
- Virkaa täytettäessä ja muuhun palvelussuhteeseen otettaessa on varmistauduttava siitä, että palvelukseen otettavalla on työtehtävien edellyttämä kielitaito (3 §).

Kielitaitoa koskevista kelpoisuusvaatimuksista (5 §)

- Valtion viranomaisten henkilöstölle voidaan asettaa kielitaitoa koskevia kelpoisuusvaatimuksia vain lailla taikka lain nojalla valtioneuvoston tai asianomaisen ministeriön asetuksella.
- Suomen ja ruotsin kielten taitoa koskevista kelpoisuusvaatimuksista on aina säädettävä, jos henkilöstön tehtäviin kuuluu yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien kannalta merkittävää julkisen vallan käyttöä.
- Jos lailla tai lain nojalla ei säädetä kunnallisten viranomaisten henkilöstön kielitaitoa koskevista kelpoisuusvaatimuksista, niitä voidaan asettaa kuntalain (365/1995) mukaisessa järjestyksessä.
- Jos lailla tai lain nojalla ei säädetä itsenäisten julkisoikeudellisten laitosten henkilöstön kielitaitoa koskevista kelpoisuusvaatimuksista, laitokset voivat vahvistaa niitä.

Tarkistuslista

Tehtävänkuvan laadinta

- Mitä kieliä tehtävässä tarvitaan ja millä tasolla kielitaidon tulisi olla?
 - Esimerkiksi kirjallinen taito vai riittääkö ymmärtäminen ja suullinen taito?
 - Tasoja ovat tyydyttävä, hyvä ja erinomainen (aikaisemmin: täydellinen).

6 ATT BEAKTA SPRÅKKUNSKAPER VID ANSTÄLLNING

Inledning

Avsikten med detta verktyg är att hjälpa myndigheterna och tjänstemännen att tillämpa lagen om de språkkunskaper som krävs av offentligt anställda (424/2003) vid anställning på så sätt, att man säkerställer personalens språkkunskaper i de språk som krävs i arbetet.

Vad lagen förutsätter

En statlig myndighet ska

- när en tjänst eller någon annan plats ledigförklaras, nämna i annonsen att det finns behörighetsvillkor som gäller språkkunskaper samt vilka slags språkkunskaper som förutsätts i arbetet eller som räknas som en merit vid anställningen. (4 §)
- när den anställer tjänstemän eller annan personal förvissa sig om att den som anställs har sådana språkkunskaper som arbetsuppgifterna kräver. (3 §)

Om behörighetsvillkor för språkkunskaper (5 §)

- Behörighetsvillkor som gäller språkkunskaper kan för statsanställda fastställas endast genom lag eller med stöd av lag genom förordning av statsrådet eller det behöriga ministeriet.
- Behörighetsvillkor som gäller finska och svenska ska alltid fastställas i lag eller förordning, om personalens arbetsuppgifter omfattar betydande utövning av offentlig makt i förhållande till individens rättigheter och skyldigheter.
- Om det inte genom lag eller med stöd av lag föreskrivs om behörighetsvillkor som gäller språkkunskaper för kommunalt anställda, kan sådana villkor fastställas i den ordning som anges i kommunallagen (365/1995).
- Om det inte genom lag eller med stöd av lag föreskrivs om behörighetsvillkor som gäller språkkunskaper för anställda vid självständiga offentlig-rättsliga inrättningar, kan inrättningarna själva fastställa dem.

Checklista

Uppgörande av uppgiftsbeskrivning

- Vilka språk krävs för uppgiften och på vilken nivå?

- Kielitaidon tarve voi koskea suomea, ruotsia ja mahdollisesti muitakin kieliä.

Virkailmoitus

- Onko tehtävään säädetty kielitaitoa koskevia kelpoisuusvaatimuksia?
- Minkä kielen tai kielten taitoa, ja millä tasolla, työtehtävät edellyttävät käytännössä tai luetaan hakijalle eduksi vaikka ne eivät olekaan muodollisia kelpoisuusvaatimuksia?
 - Virkailmoituksen on oltava selkeä siten, että lukija ymmärtää kelpoisuusvaatimusten ja eduksi luettavien taitojen eron.

Työhönottohaastattelu

- Varmistatko niin muodollisen kielitaidon (perustuu kielikokeeseen tai kielitodistukseen) kuin tosiasiallisen kielitaidon?
 - Kielitaidon varmistaminen voi myös koskea esim. suomen kielen tosiasiallista kirjallista taitoa.

Ansioiden arviointi, esittelymuistio ja nimittäminen

- Onko kielitaitoa koskevilla kelpoisuusvaatimuksilla ja eduksi luettavalla kielitaidolla tosiallista merkitystä nimittämiseksi?
- Punnitaanko kielitaito ja sen merkitys muiden ansioiden tapaan esittelymuistiossa?

Kielitaitoa koskevien kelpoisuusvaatimusten tarkistaminen

- Ovatko kielitaitoa koskevat kelpoisuusvaatimukset myös virastotasolla tarkoituksenmukaisella tasolla vai tulisiko niitä korjata?
 - Olisiko eräisiin tehtäviin mahdollista säätää esimerkiksi erinomaisesta ruotsin kielen taitovaatimuksesta ja tyydyttävästä tai hyvästä suomen kielen taitovaatimuksesta?
 - Olisiko mahdollista säätää symmetrisesti erinomaisesta suomen tai ruotsin kielen taitovaatimuksesta ja toisen kielen tyydyttävästä taitovaatimuksesta (vrt. eduskunnan virkamiehistä annettu laki, 1197/2003)?

Katso myös

- Valtiovarainministeriön ohje virantäytössä noudatettavista periaatteista (VM 1/01/2009, VM/2165/00.00.00/2011)
- Oikeusministeriön suositus kielitaidon huomioon ottamista työhönotossa valtion viranomaisissa ja tuomioistuimissa (OM 3/58/2005)

- T.ex. skriftliga kunskaper, eller räcker det med förmåga att förstå språket och muntliga kunskaper?
- Nivåerna är nöjaktig, god och utmärkt (tidigare: fullständig)
- Behovet av språkkunskaper kan gälla finska, svenska och eventuellt andra språk

Utannonsering av en tjänst

- Finns det för uppgiften bestämmelser om behörighetsvillkor som gäller språkkunskaper?
- Hurudana språkkunskaper, och på vilken nivå, förutsätter arbetsuppgifterna i praktiken eller hurudana språkkunskaper räknas som en merit för sökanden trots att de inte är formella behörighetsvillkor?
 - Annonsen om en ledig tjänst ska vara entydig så att läsaren förstår skillanden mellan behörighetsvillkor och kunskaper som räknas som merit.

Anställningsintervju

- Säkerställer du såväl den formella språkkunskapen (grundar sig på språkprov eller språkintyg) som den faktiska språkkunskapen?
 - Att försäkra sig om språkkunskap kan också gälla t.ex. faktiska skriftliga kunskaper i finska.

Bedömning av meriterna, föredragningspromemoria och utnämning

- Har de behörighetsvillkor som gäller språkkunskap och den språkkunskap som räknas som merit faktisk inverkan på utnämning?
- Fästs det i föredragningspromemorian lika stor vikt vid språkkunskap och betydelsen av den som vid andra meriter?

Kontroll av behörighetsvillkoren som gäller språkkunskap

- Ligger de behörighetsvillkor som gäller språkkunskap även på ämbetsverksnivå på en ändamålsenlig nivå eller borde man korrigera dem?
 - Kan man för vissa uppgifter eventuellt föreskriva utmärkta kunskaper i svenska och nöjaktiga eller goda kunskaper i finska?
 - Är det möjligt att symmetriskt föreskriva utmärkta kunskaper i finska eller svenska och nöjaktiga kunskaper i det andra språket (jmf. lagen om riksdagens tjänstemän, 1197/2003)?

Se även

- Anvisning om principer som ska iakttas vid tjänsteinställning (VM 1/01/2009, VM/2165/00.00.00/2011)

- Oikeusministeriön suositus: Kielitaito ministeriöiden työhönotossa – säännöksiä ja työhönottoon liittyvä tarkistuslista (OM 1/58/2011)
- Kielitaitoa koskevista kelpoisuusvaatimuksista ja niiden merkityksestä viransaannin edellytyksenä, http://www.oph.fi/download/47005_vhkielitutkinnot.pdf (s. 16–25)
- Maahanmuuttajien ja etnisten vähemmistöjen työllistäminen julkishallinnossa, http://www.tem.fi/files/34482/Maahanmuuttajien_ja_etnisten_vahemmistojen_tyollistaminen_julkishallinnossa.pdf

- Justitieministeriets rekommendation om beaktande av språkkunskaper vid anställning hos statliga myndigheter och domstolar (JM 3/58/2005)
- Justitieministeriets rekommendation: Språkkunskap och anställning – bestämmelser och minneslista angående anställning (OM 1/58/2011)
- Om behörighetsvillkor som gäller språkkunskaper och deras betydelse för erhållande av tjänst Kielitaitoa koskevista kelpoisuusvaatimuksista ja niiden merkityksestä viransaannin edellytyksenä, http://www.oph.fi/download/47005_vhkielitutkinnot.pdf (s. 16–25)
- Sysselsättande av invandrare och etniska minoriteter inom den offentliga förvaltningen Maahanmuuttajien ja etnisten vähemmistöjen työllistäminen julkishallinnossa, http://www.tem.fi/files/34482/Maahanmuuttajien_ja_etnisten_vahemmistojen_tyollistaminen_julkishallinnossa.pdf

Kielitaidon huomioon ottaminen työhönottomenettelyssä

Tehtäväkuvan laatiminen

- Minkä kielten taitoa ja millä tasolla tehtävässä tarvitaan?
- Tulisiko tästä säättää?

Virkailmoitus

- Kielitaitoa koskevat kelpoisuusvaatimukset ja eduksi luettava kielitaito mainittava

Haastattelu

- Muodollisen ja käytännön kielitaidon varmistaminen

Esittelymuistio

- Kaikki kelpoisuusvaatimukset ja ansiot eriteltävä

Beaktande av språkkunskaper vid anställningsförfarande

Uppgörande av uppgiftsbeskrivning

- Hurudana språkkunskaper, och på vilken nivå, krävs i arbetet?
- Borde man införa bestämmelser om detta?

Tjänsteannons

- De behörighetsvillkor som gäller språkkunskap och den språkkunskap som räknas som merit ska nämnas

Intervju

- Försäkra dig om den formella och praktiska språkkunskapen

Föredragningspromemoria

- Samtliga behörighetsvillkor och meriter ska specificeras

7 MALLI MINISTERIÖIDEN KANSALLISKIELIYHTEYS- HENKILÖN TEHTÄVÄNKUVAKSI

Kansalliskieliyhteys henkilön tehtävänä on:

- Toimia ministeriönsä johdon apuna ja tukena siten, että kansalliskieliä, suomea ja ruotsia, koskeva lainsäädäntö otetaan asianmukaisesti huomioon viranomaisen toiminnassa ja toiminnan seurannassa.
- Edistää ministeriössään molempien kielten käyttömahdollisuuksia elinvoimaisen kaksikielisyyden saavuttamiseksi.
- Opastaa muita virkamiehiä kielilainsäädännön noudattamisessa tai opastaa heitä löytämään asiantunteva taho yksityiskohtaisia kysymyksiä varten sekä opastaa heitä käyttämään kansalliskielistrategian liitteeseen sisältyviä työvälineitä.
- Seurata kielilainsäädännön noudattamista ja kerätä tietoa siitä organisaation sisällä.
- Seurata ja kerätä tietoa kielilainsäädännön noudattamisesta viranomaisen hallinnonalalla.
- Tehdä aloitteita havaitsemiensa epäkohtien poistamiseksi sekä kielikoulutuksen ja hyvää virkakieltä koskevan koulutuksen järjestämiseksi.
- Osallistua sellaisiin muiden viranomaisten ja tahojen hankkeisiin, joissa oman sektorin toiminta ja kielilliset oikeudet on sovitettava yhteen.
- Laatia vähintään kerran vuodessa sekä myönteisiä että kielteisiä huomioita sisältävä yhteenveto siitä, miten kielilainsäädäntöä noudatetaan ja seurataan sekä kansalliskielten käyttöä edistetään ministeriössä.
- Esitellä huomionsa ministeriönsä johdolle sekä tarpeen mukaan ehdottaa parannuksia.
- Osallistua oikeusministeriön koordinoiman kansalliskieliyhteys henkilöverkoston toimintaan.

Kansalliskieliyhteys henkilön tehtävä edellyttää:

- Valmiutta oppia kansalliskieliä koskevan lainsäädännön ja valtioneuvoston antaman kansalliskielistrategian pääpiirteet.
- Valmiutta perehtyä oman ministeriönsä ja sen hallinnon toimintaan sekä tunnistaa ne toiminnot ja kohdat, joissa kielilliset oikeudet saattavat jäädä huomiotta.
- Suomen ja ruotsin taitoa vähintäänkin tyydyttävällä tasolla suullisten ja kirjallisten kyselyiden vastaanottamiseksi.

7 MODELL FÖR UPPGIFTSBESKRIVNING FÖR MINISTERIERNAS KONTAKTPERSON I NATIONALSPRÅKSFRÅGOR

Till kontaktpersonens uppgifter hör att:

- Bistå och stöda ministeriernas ledning så att lagstiftningen som gäller våra nationalspråk, finska och svenska, vederbörligen beaktas i myndigheternas verksamhet och i uppföljningen av verksamheten.
- Främja möjligheten att i sitt ministerium använda båda språken i syfte att nå en livskraftig tvåspråkighet.
- Ge de övriga tjänstemännen handledning i hur språklagstiftningen ska efterföljas eller hjälpa dem att finna en sakkunnig källa för mer detaljerade frågor samt att ge dem handledning i användningen av de verktyg som ingår i bilagan till nationalspråksstrategin.
- Följa och samla information om språklagstiftningens efterlevnad inom organisationen.
- Följa och samla information om språklagstiftningens efterlevnad inom myndighetens förvaltningsområde.
- Lägga fram initiativ för att avhjälpa missförhållanden och för att ordna språkutbildning och för utbildning i ett gott myndighetsspråk.
- Delta i sådana projekt som andra myndigheter eller aktörer ordnar, där verksamheten inom den egna sektorn och de språkliga rättigheterna bör samordnas.
- Åtminstone en gång per år göra upp ett sammandrag med både positiva och negativa observationer om hur språklagstiftningen iakttas och efterföljs samt hur användningen av nationalspråken främjas vid ministeriet.
- Presentera sina iakttagelser för ministeriets ledning och vid behov ge förslag till förbättringar.
- Delta i verksamhet som nätverket för kontaktpersonerna i nationalspråksfrågor ordnar och som justitieministeriet samordnar.

Uppgiften som kontaktperson i nationalspråksfrågor förutsätter:

- Beredskap att lära sig huvuddragen i den lagstiftning som gäller nationalspråken och i statsrådets nationalspråksstrategi.
- Beredskap att sätta sig in i det egna ministeriets och dess förvaltningsområdes verksamhet och känna

- Selkeää raportointisuhdetta ministeriön johtoon, jolla on vastuu kielilainsäädännön ja kansalliskielistrategian noudattamisesta.
- Riittävän ajan varaamista kansalliskieliyhdys henkilön tehtävän hoitamista varten henkilön tehtävänkuvasa sekä esimiehen tukea tehtävän asianmukaisessa priorisoinnissa.

Kansalliskieliyhteys henkilön tehtävät voidaan ministeriön rakenteesta tai muista tarkoituksenmukaisuus syistä jakaa useammalle henkilölle. Kansalliskieliyhteys henkilön tehtävänkuvaan voidaan sisällyttää myös muita kieliä koskeva seuranta, jos tälle varataan riittävästi aikaa.

Keskusvirastot, muut viranomaiset sekä kunnat ja kuntayhtymät ja muut järjestöt voivat soveltuvin osin käyttää tätä mallia kansalliskieliyhteys henkilön tehtävän kuvaksi.

igen de funktioner och områden där det finns risk för att de språkliga rättigheterna inte noteras.

- Minst nöjaktig förmåga att använda finska och svenska när man tar emot muntliga och skriftliga frågor.
- Ett klart rapporteringsförhållande till ministeriets ledning, som har ansvaret för att språklagstiftningen och nationalspråksstrategin efterföljs.
- Att tillräckligt med tid reserveras för skötseln av uppgiften som kontaktperson i nationalspråksfrågor i kontaktpersonens uppgiftsbeskrivning och stöd från chefen när det gäller en ändamålsenlig prioritering av uppgiften.

Uppgifterna för kontaktpersonen i nationalspråksfrågor kan beroende på ministeriets struktur eller av andra ändamålsenlighetsskäl delas upp mellan flera personer. Det är också möjligt att innefatta uppföljningen av andra språk i kontaktpersonens uppgiftsbeskrivning om det reserveras tillräckligt med tid för detta.

De centrala ämbetsverken, andra myndigheter samt kommunerna och samkommunerna och organisationerna kan i tillämpliga delar använda denna modell för uppgiftsbeskrivning för kontaktpersoner i nationalspråksfrågor.

SNELLMANINKATU 1, HELSINKI
PL 23, 00023 VALTIONEUVOSTO
p. 09 16001, 09 57811
f. 09 1602 2165
julkaisut@vnk.fi
www.vnk.fi/julkaisut

SNELLMANSGATAN 1, HELSINGFORS
PB 23, 00023 STATSRÅDET
tfn 09 16001, 09 57811
fax 09 1602 2165
julkaisut@vnk.fi
www.vnk.fi/julkaisut

ISSN 1799-7828
ISBN PDF 978-952-287-002-5